

DE REFORMATIE

Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijtendijk, Dr K. Dijk, Dr V. Hepp en Dr B. Wielenga

Medewerkschrijvers: Dr H. A. van Andel, Solo; J. van Andel, 's Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; W. E. Engelkes, Amsterdam; Prof. Dr P. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Mev. H. S. S. Kuiper, Bloemendaal; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's Gravenhage; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Gorinchem; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; C. Tazelaar, Amsterdam; Dr J. Thij, Meppel; Dr H. Th. Vollenhoven, 's Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's Gravenhage.

Adres der Redactie:
Dr V. HEPP, Paul Krugerstraat 55, Watergraafsmeer.

Drukkers-uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 38000.

Abonnement: f 1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitend. en Ned. Indië f 7.50 (voor Amerika \$ 3) p. jaar.
Advertentie: 35 ct. p. r. Familieberichten 35 ct. p. regel.

INHOUD: Nalezing. — Uit de Schrift: Verzoeking Hand. 9:31. — Kerkelijk Leven: Twee klippen VII. — Nooit beweerd. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Het laatste woord. — Literatuur en Kunst: Geschenken der Voorzienigheid. — Kuiper Bibliografie XXXVII. — Zending en Evangelisatie: Beelden uit Berlijn. — Uit de Buitenlandsche Kerken: De Geref. Nederl. in de Ver. Staten en in hoeverre zij hun vierde, en doel bereikt hebben na 75 jaren. — Perschoonw. — Stemmen uit onze Kerken. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

NALEZING.

En over de Gezangenquaestie en over het rythmisch zingen, ontving ik, zooals ik reeds mededeelde, een aantal brieven; sommige handelden over beide. Thans rust op mij nog de taak, die zooveel noodig te beantwoorden, en dan daarmede tevens (op verzoek der Redactie) deze bespreking te sluiten.

De onderscheidene betuigingen van instemming met het geschrevene laat ik natuurlijk rusten na dankbaar kennis ervan genomen te hebben. Ik spreek eerst over de Gezangenquaestie, daarna over het rythmisch zingen.

Daar de plaatsruimte niet toelaat, al deze stukken op te nemen, laat ik alle namen van personen weg en ga alleen op de gedachten in; daarbij me tot het m.i. strikt noodige beperkende; anders zou er geen einde en ook geen aandacht zijn.

Eerst dan de Gezangenquaestie.

Over de uitlegging van Eph. 5:19 en Col. 3:16 geworden mij een tweetal opmerkingen, die ik gaarne wil beantwoorden.

Ten eerste vestigde men mijn aandacht op een (mij overigens bekende) uittaling van Dr Kuiper in „Onze Eeredienst“ (blz. 56), die daar betuigt (in afwijking van het gevoelen der Kanttekenaren), dat de woorden „psalmen, gezangen en geestelijke liederen“ niet slaan op de verschillende opschriften der Psalmen, maar doelen op vrije geestesuiting.

Deze opmerking gaat geheel langs me heen. Ik heb tusschen de verschillende uitleggingen in mijn artikel geen keuze gedaan. Ik betoogde alleen, dat naar het gevoelen van alle deskundigen de inzender het mis had, die in dien tekst een voorschrift wilde lezen om nevens de Psalmen ook gezangen bij den eeredienst te gebruiken. Hetzij nu bedoelde woorden betrekking hebben op verschillende soorten Psalmen (Kant.) of op verschillende soorten vrije liederen (Kuiper) — dit staat vast, dat hier niet gesproken wordt van den Psalmbundel met daarnevens vrije liederen. En dat was het punt in geding.

Ten tweede werd opgemerkt, dat ik in gebreke bleef, aan te toonen, op welken grond die exegese van Eph. 5:19 berust; nu daargelaten, welke der beide bovengenoemde uitleggingen men kiest. Dat ik in mijn artikel deze gronden niet aanvoerde, was lo omdat ik geen exegetische studie schreef; 2o omdat een beroep op het algemeen gevoelen der uitleggers me in dit verband objectiever leek dan een eigen betoog, waarvan men wellicht kon denken, dat het werd opgezet met een bepaalde bedoeling.

Nu het echter gevraagd wordt, wil ik gaarne antwoorden, dat de bewijslast niet ligt op mij, doch op dengene, die het woord psalmoi, dat de ruime betekenis heeft van: liederen, gezongen bij snarenspeel, wil begrenzen tot een bepaalden bundel van zulke liederen. Het staat in genoemde teksten gecoördineerd met humoi en odoi pneumatikoi; drie soorten van liederen worden nevens elkander gesteld. Welk recht heb ik nu, te zeggen: de eerste soort is een titel, een bepaald boek, de tweede en derde niet? Stond er alleen psalmoi, dan kon het misschien op den Psalmbundel slaan; nu is dat niet wel mogelijk omdat de apostel over bepaalde genres van het Christelijk lied handelt. Evenmin als men van „ge-

zangen“ zonder meer „Gezangen“ (der Ned. Herv. Kerk) mag maken, is het geoorloofd, bij „psalmen“ alleen aan de „Psalmen“ te denken, vooral niet bij zulk een woordvoeging als in deze teksten.

Opmerkingen als dat de gezangen de Psalmen niet zullen verdringen, dat geen voortdurende uitbreiding te vreezen is, dat we toch reeds gezangen hebben — laat ik rusten. De geschiedenis in het buitenland heeft bewezen, dat het dien kant uitgaat. De zeer enkele „Gezangen“, die geen berijmde Schriftgedeelten zijn, zijn deels niet gewettigd, deels gemeengoed der Christelijke kerk (het Apostolicum), deels de uitzondering, die den regel bevestigt. Met Dr van Es ben ik van oordeel, dat dit spijkerje veel te zwak is om zoo'n vracht eraan op te hangen. Overigens ben ik geen profeet, evenmin als mijn correspondenten, en zal de uitkomst moeten bewijzen wie gelijk had. Doch omdat ik liever geen verkeerde uitkomsten heb, tracht ik — en velen met mij — deze mogelijkheid bij voorbaat af te snijden. Voorkomen is beter dan genezen.

Enige nog mij bereidwijzig toegezonden argumenten, vóór het door mij ontwikkelde gevoelen pleitende, zal ik hier niet noemen, omdat dit artikel de discussie besluit en ik dus nu geen nieuwe dingen meer wil aanvoeren. Mijn dank aan de schrijvers!

Een broeder meldde me, van der jeugd af op eenzelfde standpunt als ik te hebben gestaan, doch door verblijf in het buitenland wel een wet anderen kijk op deze dingen te hebben gekregen. Niet zoo, dat hij van tegenstander in voorstander werd veranderd. Maar wel kwam een ander element voor hem in het spel toen hij in een land vertoefde, waar geen berijming der Psalmen in de landstaal bestond en men nu wel Sankeylieders enz. moest gebruiken. Ik zou hem willen antwoorden, dat, waar geen brood is men korstjes van pastetjes eet, en mijn geheele betoog natuurlijk alleen ziet op de Hollandsche toestanden. Maar ook, dat ik geheel met zijn gevoelen instem als hij schrijft, dat de Psalmen het vrije lied overtreffen en het daarom goed zal zijn, steeds zooveel mogelijk zorg te dragen, dat de te planten kerken deze kunnen zingen.

Ten slotte vroeg men mij, of ik dacht, dat De Wekker ooit iets goed zou vinden wat wij doen, en niet steeds daarin een reden zou ontdekken om ons als afwijkende van de zuivere beginselen voor te stellen, zoodat het vergeefs ware, te wachten totdat dit blad erin bewilligde.

Ik ben het met de vragers wel eens, dat niet gemakkelijk aan een afkeuring van De Wekker te ontkomen zal zijn, omdat die haar werk ervan maakt, ons te beschuldigen en als te licht voor te stellen. Dienaangaande maak ik mij geen illusies. Maar wat ik niet wil hebben is, dat De Wekker eenige reden heeft om ons te beschuldigen en dat dit blad aanleiding krijgt om sommige leden onzer kerken tegen haar op te zetten. En ik ben er zeker van, dat dit zou gebeuren indien we gezangen invoerden.

Dat trouwens mijn vrees voor groote moeilijkheden wanneer men tot het invoeren van een bundel gezangen zou besluiten niet denkbeeldig is, bewijst het, nogwel aan den vooravond van het Pinksterfeest! openlijk uitgebroken scherp conflict tusschen de beide predikanten van Amsterdam-Zuid. Over wat Dr van Dijken aangaande de „Proeve“ schreef valt Dr Geelkerken hem in de „Overtoomsche Kerkbode“ aan op een manier, die buiten alle voorbeeld is in onze kerken. Ik maak niet uit, wie m.i. gelijk heeft en op wien de meeste schuld rust. Ik constateer alleen, dat — welke ook de achtergrond dezer dingen moge zijn —

nu een bloeiende gemeente in tweeën dreigt gescheurd te worden ten gevolge van een verschillend oordeel over de „Proeve“. De hooft gezangenzingerij is me dit conflict in de verste verte niet waard. En hoe vele, vele zouden er volgen indien het eens werkelijk ervan kwam!

Thans iets over het rythmisch zingen. Allereerst enkele feitelijke mededeelingen.

Een inzender berichtte mij, dat het boekje van S. de Lange niet uitverkocht is, want hij heeft het op verschillende tijden besteld en ontvangen. Ik kan dit niet ophelderen. Wie belang erin stelt, onderzoekte het zelf door het te bestellen.

Voorts kan ik mededeelen, dat het nieuwe Psalmboekje, waarover ik schreef, in September bij de uitgevers van kerkboeken Zomer en Keuning te Wageningen zal verschijnen. Ik laat daarin alle lettergrepen, die lang gezongen moeten worden, cursief drukken, zoodat het dan den menschen wel zeer gemakkelijk wordt gemaakt. En naar aanleiding van verschillende verzoeken, heb ik besloten, toch toe te geven aan den wensch, dat de groote rythmische moeilijkheden zouden uit den weg geruimd worden door kleine veranderingen. Ik zal deze zooveel mogelijk beperken, doch om de zaak niet schipbreuk te laten lijden dan maar doen zonder opdracht wat ik liever had zien gebeuren krachtens Synodaal mandaat. Natuurlijk zal ik van alle wijzigingen rekenschap geven. Het zal me verheugen, wanneer deze uitgave, waarom van zoovele zijden gevraagd is, blijkt in een behoefte te voorzien, die men op allerlei plaatsen gevoelt.

Nog een enkele schreef me, toch wel bezwaren te vreezen van het invoeren der rythmische zangwijze. Ik denk ook wel, dat die hier en daar zullen geopperd worden. Maar het is veel de vraag, hoe men die methode invoert. En als men daarbij verstandig te werk gaat, niet drijft, en den menschen duidelijk maakt, dat men, de verbastering verlatende, nu tot het oude wederkeert, dan zal het met die bezwaren wel meevallen.

Een inzender merkt op, dat men de koralen van Bach toch ook niet op heele en halve noten gaat zingen. Ik begrijp niet, hoe deze broeder daarbij komt.

Vooreerst is het niet waar, dat in de koralen van Bach alle noten gelijken duur hebben. Ik sla b.v. de Matthäus-Passion op: reeds het eerste koraal „Herzliebster Jesu, was hast du verbrochen?“ rogenstraf inzenders stelling. Het tweede: „Ich bins, ich sollte büßen“ evenzoo. En dat zijn geen uitzonderingen, maar zoo schreef Bach. Denk b.v. aan het zeer bekende „Liebster Herr Jesu, wo bleibst du so lange“ met een zoo sterk bewogen rythmus. Neem maar eens een Duitsch kerkboek, en u zult zien, dat de beste koralen van ongelijke tijdsduur der noten zijn. Dat de rythmischeering der Deutsche muziek een andere is dan die der Fransche, stem ik dadelijk toe; maar noten van ongelijken tijdsduur hebben ze beide. En als de stelling van inzender juist is, dat „eisch van koraalgezag is, dat alle noten een gelijken duur hebben“ — nu, dan heeft Bach, dien hij den grootmeester noemt en op wien hij zich beroept,.... nooit koralen geschreven!

Ten tweede spreekt het vanzelf, dat men aan de noten den tijdsduur geeft, dien de componist ervoor bepaalde. Aangezien nu de componisten der Psalmwijzen ze maakten met heele en halve noten, is juist mijn bedoeling, weer te laten zingen zooals zij het geschreven hebben. Men moet natuurlijk van de Psalmen geen liedjes maken; doch wie het rythmisch zingen kent, zal toestemmen, dat het alleszins waardig blijft. Wat niet getuigd kan worden van alle Psalmzangen op heele noten; waarbij

Utrecht.

RMING.

No. 2755.

de Reformatie".

EEM,

ANO'S

I worden?

- GOES

DE.

rd 7. ==

HAGE.

de Kampen ver-

m de TWEDE

et

E DEEL

Testament)

MET

BOEK

HEILIGE

IEDENIS

aan

LEVIS SMITT

ogl. a. d. V. U.

2 deelen à f 4.50

opvolgenden à f 2.75

uitnemende

r allen die de

Geschiedenis

leeren een ON-

HANDBOEK.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

H. G. O. C.

men soms geen adem overhoudt om het lied tot een goed einde te brengen, zóó wordt er geslept, gerek, getrokken; afgezien van het denatureeren der wijzen.

Dat een goede opgewekte preek en een goed voordragen der te zingen verzen het gezang zeer ten goede komen, stem ik inzonder gaarne toe. Ook het mooiste rythmisch zingen kan het gemis van deze beide factoren niet vergoeden; dat is waar. Doch men doe het eene en late het andere niet na.

Ten slotte: de heer Luykenaar Francken is zoo vriendelijk geweest, mij nog uitvoerig in te richten over zijn methode van „verstandige rythmischeering”. Hij heeft me echter niet kunnen overtuigen. Mijn bezwaren zijn gebleven, en behalve die gevoel ik nu nog sterker, dat wij het recht missen, te doen wat hij voorstelt.

De componisten gaven dezen rythmus.

Nu kan ik wél aanraden: keer tot hen terug; maar niet: verander willekeurig het karakter hunner melodie door een rythmus ervoor te kiezen, die u goed lijkt. De zeer kleine veranderingen, die ik zelf — noode! — aanbreng, zijn alleen een concessie aan de practijk. Maar wat de heer L. F. wil is een totale verandering; waartoe ik niemand gerechtigd acht, zelfs hem niet. Monumentenzorg breidt zich ook uit over de monumenten der muziek uit het Hervormingstijdvak!

De M.

UIT DE SCHRIFT.

Verstroosting.

„en de vertroosting des H. Geestes”.
Hand. 9:31.

Veel te weinig leeft het goddelijk ambtswerk des H. Geestes in het bewustzijn der geloovigen. Daarmee is het werk van dien Geest wel niet weg, noch houdt het op.

Maar het genot er van wordt niet gesmaakt.

De leiding des Geestes wordt niet ervaren.

De troost des Geestes wordt niet genoten.

Integendeel, die Geest wordt bedroefd en tegenstaan.

Men leeft dan bij allerlei ervaring en gemoedsstemming, bij allerlei gevoelsindrukken en bevindingen, dat is ten slotte bij menschenwerk.

En veel te weinig bij het goddelijk werk van den H. Geest, die de schatten en gaven uit Christus' volheid neemt en uitdeelt.

Zoo velen als er door den Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods.

Die rijke arbeid Gods door den Geest in het hart gewrocht, ligt nu saamgevat in het woord Trooster, Paracleet of tchulpgeroepene.

De zondaar, in zichzelf verloren, heeft tweeërlei helper van noode.

Allereerst een, die zijn rechtszaak bij God bepleit en voor hem verzoening verwerft, vrijpraak van schuld en straf.

Maar daarna nog een tweeden, die de zaligheid buiten hem, zonder hem, voor hem verworven, nu ook in hem tot openbaring brengt, zijn hart geschikt maakt om de zegeningen en weldaden van Christus door het geloof te aanvaarden en zich toe te eigenen.

De eerste Advocaat voert het pleidooi in den hemel bij God, de tweede bij den zondaar in het hart.

De eerste heelt de breuke met God, de tweede giet balsem in de wonden en hergeeft den vrede van binnen.

Dit laatste werk nu verricht de Geest als Trooster in het hart. Hij neemt daarbinnen bij den christen het pleit op voor hemzelf tegen hemzelf, behartigt de heilige zaak van Christus en bereidt diep in de ziel plaats voor den Koning der eere, opdat de geloovige met alle macht en vermogen meeworstele in de rechtsgedingen des Heeren en de booze lusten des vleesches weersta.

Hij getuigt, betuigt, verzekert, verzegelt.

En dat alles om steeds meer voor Christus te winnen en den laatsten voet grond aan den booze te ontrukken.

En tegelijk werkt hij in ons hart vernieuwing naar het evenbeeld desgenen, die ons geschapen heeft.

Als deze Geest ufgestort is in ons, dan zal dat voor ons persoonlijk geloofsleven de rijkste vruchten meebrengen.

Vooreerst worden ons dan valsche rechtsgronden ontnomen. Alle hoogte wordt neergeworpen en alle gedachten gevangen geleid tot de gehoorzaamheid aan Christus. We stellen ons dan niet tevreden met een zelfgemaakt geloof, noch for meeren ons een God naar ons beeld en gelijkenis. Ons geloof is dan geen dorre theorie, geen verzameling leerstukken, die voor ons geen waarheid zijn, maar een levenseenheid met Christus, een deel hebben aan Zijn leven, Zijn Woord en waarheid.

Die vertroosting des Geestes wekt verder geloovig gebed, kinderlijk vertrouwen, schuilen bij den Vader aller genade.

In verzoeking houdt die Geest ons staande en

verleent ons bijstand, opdat we in den strijd niet onderliggen, maar krachtig wederstand doen.

Die Geest overtuigt ons geweten van zonde, stemt het meer en meer aan op de zuivere norm der goddelijke wet en geeft ook gewilligheid om naar die stem te hooren, opdat we ons niet onttrekken en den Geest bedroeven.

Bij onze beslissingen geeft die Geest helderheid. 't Kan soms zoo moeilijk zijn. De beslissing kan zoo verstrekkende gevolgen hebben, dat wij als Paulus zeggen: wat ik kiezen zal weet ik niet.

Maar, als de Heere Zijn Geest niet van ons scheiden laat, dan zal deze ons leiden in het spoor der gerechtigheid, en den weg voor ons openen.

Hebben we bij de beproeving der geesten bekwamheid noodig, wederom is het de Geest, die leidt in de waarheid.

Bovendien schenkt die Geest ons de zegopraal in den fellen strijd tegen Satan, wereld en ons booze vleesch, en Hij heiligt allen arbeid in het Koninkrijk Gods.

En nu moet het ons gebed zijn, dat we dezen persoonlijk troost met bewustheid mogen genieten.

Dan zal de worsteling ons niet moede maken noch moedelooz.

We zullen volharden in den geestelijken kamp.

Onder alle bezwaren en tegenstand vervolgen we dan met blijden moed onzen weg, sterk in het geloof, dat de Geest bij ons blijft in der eeuwigheid.

En ook bij droeve ervaring van onze zwakheid zullen we aan Gods genade niet vertwijfelen, maar steeds bidden: „laat van mij uw Heiligen Geest niet scheiden”.

F. C. M.

KERKELIJK LEVEN.

Twee klippen.

VII.

In deze artikelen zal gehandeld worden over het Kerkisme en het kerkelijk Indifferentisme.

Eerst over het Kerkisme.

In verschillende vormen komt dit voor.

Vooreerst, wanneer iemand beweert, dat er buiten zijn kerk geen zaligheid is.

Vervolgens, wanneer hij het kerkelijk instituut, waartoe hij behoort, als de alleen ware kerk beschouwt en alle andere valsche noemt.

Ten derde, wanneer hij in zijn kerk niet ziet de meest zuivere, maar de zuivere, wanneer hij haar zuiverheid niet relatief, maar absoluut opvat.

Ten vierde, wanneer hij politiek, schoolwezen, wetenschap en kunst en zoo menig ander levenssterrein afhankelijk maakt van de institutionele kerk.

Ten vijfde, wanneer men zijn lidmaatschap der gefatitueerde kerk practisch genoegzaam acht om het eeuwige leven te beërven.

Alsnu dient gewaarschuwd tegen het kerkelijk Indifferentisme.

Vooraf wenschen we er op te wijzen, wat hiertoe niet wordt bedoeld.

Men mag er niet toe rekenen de toenemende onkerkelijkheid in onze dagen. Want het woord zegt het zelf, dat van kerkelijk Indifferentisme hierbij geen sprake kan zijn.

Ook mag bij het kerkelijk Indifferentisme niet gedacht aan die buitenkerkelijke stroomingen, die hetzij in secten, hetzij in godsdienstige vereenigingen zich organiseeren.

Wij hebben geen bezwaar hier den nieuwen term „buitenkerkelijk” over te nemen.

Indien hij maar niet verbonden wordt met die van „religie”.

Want speurt men vele van die zoogen. buitenkerkelijke religies na, dan zal men ontdekken, dat zij op den naam religie, zelfs in den zin van valsche religie, geen aanspraak kunnen maken.

Theosophie en anthroposophie b.v. zijn, hoewel ze zich van religieuze termen bedienen, in den grond der zaak geen religieuze stroomingen.

Het zijn phantastische, occulte stelsels.

De religieuze basis ontbreekt.

Ook staan zij eer vijandig, dan onverschillig tegenover de kerk.

Dit laatste geldt ook van de secten.

Nemen we een van de minst fanatieke, ons het meest nabijstaande secten, het Darbisme of wil men: het zoogenaamde Darbisme.

Het is uit afkeuring van de kerk geboren.

Oorspronkelijk betrof die tegenstand wel één bepaalde kerk.

Maar zoodra men zich ging organiseeren, werd de antipathie overgebracht op de kerk als zoodanig.

De meeste van die buitenkerkelijke stroomingen leven goeddeels van kritiek op de kerk.

Haar argumenten zijn: de kerk is klaarblijkelijk door God verlaten, ze heeft haar tijd gehad, ze is tegen de nieuwe toestanden niet opgewassen, zij heeft sinds eeuwen haar taak verwaarloosd en kan nu de schade niet meer inhalen, ze is oud grootmoedertje geworden, het cultuurleven van tegenwoordig gaat haar voorbij.

En nu wil men de kerk door iets anders vervangen.

Een strooming als die der Nieuwe Gedachte waarvan Kees Meijer de uitvinder is en waarover de laatste weken in de pers zoo druk wordt geschreven, de z.g.n. „Bithovensche Beweging”, rust op hetzelfde denkbeeld.

In deze beweging komt het zoo sterk uit, dat dit alles „maakwerk” is.

Genoeg om te doen zien, dat deze menschen, die zich buiten en tegenover de kerk stelden, niet kunnen vallen onder het oordeel van kerkelijk Indifferentisme.

Want dit Indifferentisme houdt toch altijd op de een of andere manier nog aan de kerk vast.

= Nooit beweerd!

Blijkens het verslag in „De Standaard” is mij op den Theol. Schooldag van de Christel. Geref. Kerk een meening opgedrongen, die nooit de mijne is geweest en nog niet is.

Docent A. v. d. Heiden hield er een rede over „Tot spreken genoopt”.

In het begin polemiseerde hij tegen Ds Js van der Linden. Maar dan word ook ik in het geding betrokken. En hij verbreidde volgens „De Standaard” van mij dit kwaad gerucht:

„Volgens Dr Hepp bestaat er voor 1886 geen Gereformeerde Kerk. Daarmee ontkent deze in 1922 nog het goddelijk werk der scheiding.”

Men moet al wat hooren, als men niet doof is. Toch begreep ik wel zoo ongeveer, hoe de professor er aan gekomen moet zijn.

In een onzer kerkelijke bladen legde men een artikel in „De Reformatie”, van mijn hand, verkeerd uit.

Ik had den schrijver al een paar maal op de vingers getikt. (Hij zal wel verbeteren: pogen te tikken).

En nu luatte het mij niet, dit opnieuw te doen. Hij moest anders eens denken, dat ik wat tegen hem had.

En dat is toch allerminst het geval.

Ik liet het, gelijk ge als porsman zoo dikwijls moet doen, wilt ge niet onophoudelijk in de polemiek zitten, maar „zwemmen”.

Nu vermoed ik, dat docent Van der Heiden wel dat blad heeft gelezen, maar mijn artikel in „De Reformatie” niet.

Zoo instrueerde hij dan zijn gehoor met een averechtsche voorstelling.

Op mijn beurt voel ik mij nu ook „tot spreken genoopt”.

Laat ik even tot den oorsprong der zaak mogen teruggaan.

In „De Reformatie” van 3 Februari dezes jaars schreef ik naar aanleiding van den nieuwen druk van het boekje „Korte lijnen uit de Kerkgeschiedenis” door Ds T. Bos, o.m. het volgende:

Onder deze korte lijnen moet ik op nog een paar kromme lijnen wijzen.

De eerste vindt men op bl. 202:

„Hadden de broeders van deze tweede reformatische beweging eerst allerlei bezwaren, om zich kerkelijk aanstonds maar te voegen bij de reeds bestaande Gereformeerde Kerken der eerste reformatische beweging, onder welke bezwaren vooral genoemd werd een Reglement, door de Synode ontworpen voor de Commissie of Deputaten voor correspondentie met de Hooge Overheid, langzamerhand werd toch beiderzijds gevoeld, dat die beide kerkengroepen, die wezenlijk één waren, ook kerkrechtelijk vereenigd moesten worden.”

Hier tegen dient drieërlei gesteld:

Ten eerste, dat de broeders uit de eerste reformatische beweging hun kerk den naam gaven van: Christelijke Gereformeerde Kerk en dat het dus niet aangaat te spreken van de reeds bestaande Gereformeerde Kerken. Zooals het hier staat moet dit wel misleidend werken op het jongere geslacht, dat deze actie niet heeft meegemaakt. Zij moeten wel vragen: maar als er reeds Gereformeerde Kerken bestonden, waarom hebben de broeders uit de Doleantie er zich niet dadelijk bij aangesloten? De schrijver van deze korte lijnen nam destijds het standpunt in, dat dit ook werkelijk had behooren te geschieden. En dat hij, die in den kruitdamp is geweest, zijn oorspronkelijke meening niet geheel kon loslaten en nog in zijn boek liet doorschemeren, laat zich tot op zekere hoogte verschoonen. Maar de heer Meima, de tegenwoordige bewerker, had deze kromme lijn toch moeten recht buigen. Hij had moeten corrigeren: de broeders van deze tweede reformatische beweging hadden bezwaar om zich kerkelijk aanstonds te voegen bij de Christelijke Gereformeerde Kerk.

Wat beteekent dit nu?

Uit paedagogisch oogpunt (want het boekje is immers voor leerlingen aan *kweekscholen, voor jongelingsvereenigingen enz. bestemd), maakte ik er bezwaar tegen de Christelijke Gereformeerde Kerk in dit geval aan te duiden als de reeds bestaande Gereformeerde Kerken.

Want dat moet verwarring stichten in de jeugdige hoofden, gelijk ik er bij schreef.

Die leeren, dat in 1892 twee kerkengroepen zich vereenigden en den alouden naam „Gereformeerde Kerken” koken.

Maar als ze in Bos van reeds bestaande Gereformeerde Kerken lezen, zullen ze zich afvragen: hoe heb ik het nu.

't Gaat hier dus om een naam.

Bos had evengoed kunnen en welbeschouwd moeten schrijven Christelijke Gereformeerde Kerk. Maar wat nu de zaak zelf aangaat.

Nooit en nergens heb ik beweerd, dat er vóór 1886 geen Gereformeerde Kerk bestond.

Zulk dedigen.
De C
Gerefor
Ik w
Volge
forme
'34 voc
een nie
Maar
stonden
Kerk v
het Cha
was.
Dieze
van '86
reglem
reform
Dieze
na 189
meerde
inrichti
Nog
Ik r
Gerefor
bestaan
'86 nog
geregen
vidueel
groep
gelukke
Even
meerde
stichte
haar a
nootsch
En r
Men
in mijn
Maar
Gerefor
telijke
laatste
andere
Noer
en de
En r
dat ik
Met
Volg
toc ko
Wel
voorrit
was.
Bee
werd
dat m
kende
eenigli
macht
En
in 192
Ik
van 'E
wen
mense
Ik
niets
Ik r
dachte
stuk i
Maar
een o
leggen
Van
schrijv
ke
st
VI
le
ve
er
de
ve
m
he
on
ta
es
pa
es
de
ca
B
as
es
12
d
v
d
te